

Csapó Endre laudációja*

„A magyarországi magyarságot ma olyan elenség emészti, amely nem hord idegen egyenruhát, amely nem idegen nyelven szól hozzá, amely nem sikátorok között leselkedik rá, hogy leüsse, hanem a múlt századi bolsevizmus szellemiségével magyar nyelven végzi nemzetellenes programját.”

Tíz évvel ezelőtt Sydney-ben, a Magyar Házban fogalmazott így Csapó Endre – minthogy 97 éves kollégáról van szó, nevezhetem így –, a magyar újságírás doyenje. Az idézett mondat is érzékelteti, hogy szakmailag élvonalbeli újságíróról van szó, hiszen tökéletesen leírja a súlyos valóságot, ugyanakkor nem lehet azzal vádolni, hogy megsérti a „politikailag korrekt” néven nevezett mesterséges korlátozást. Annak tökéletesen megfelelően, azaz a sorok között juttatta el az igazságot akkor a hallgatónak, később az olvasóknak.

Ezt a mesterségbeli tudást esztendők alatt szerezte meg, a jellegzetes „csapóbandis” stílust évtizedek alatt finomította, alakította ki, a magyarságért való felelősségérzetet azonban már fiatalon vitte ki magával a tengeren, az óceánon túlra, Ausztráliába, még az 1940-es évek végén.

Kereskedőcsaládba született Répcelakon, ám gyermekkorának nagy részét már Sárváron töltötte. Tanítója egy, a Felvidékről menekült pedagógus, Varga Endre volt: tőle a gyerekek érzékelten megtanulták, mint jelent Trianon.

A kereskedelemé a jövő – ezt a jelszót az apa, a Hangya szövetkezet egyik Vas megyei, később országos vezetője adta ki a családban, de a három Csapó gyerek közül – noha felső kereskedelmi iskolát végeztek – egyik sem vált kereskedővé (legalábbis hosszabb távon nem).

Csapó Endre húszévesen – apja fölemelkedése révén – a családdal a magyarok fővárosába költözött. Ekkor már érdeklődött a politika iránt, ám nem a pártok, hanem a civil szervezetek gyakoroltak vonzást rá: ezek egyike, a Magyar Közösség a Kecskeméti utcában székelt. Írt egy ta-

nulmányt Önállósító iskolaszövetkezetek címmel, ennek alap gondolata az volt, hogy a magyart kereskedő szelleművé kell tenni. Még egy korábbi miniszterelnök, Imrédy Béla akkor ellenzéki vezető is fogadta a fiatal embert a tanulmány ügyében, és a később, 1945 után kivégzett politikus egy munkatársához küldte, s noha a tanulmány végül elenyészett, jó állást hozott a fiatal Csapó Endre számára a halkereskedelemben.

22 éves korában, a háborús front közeledtével katonai behívót kapott, és meglehetősen veszélyes fordulatokat hozott sorsában a hadi szolgálat a következő két évben. Még egy konzervgyár parancsnokaként is tevékenykedett, mígnem – ahogy visszatekintésében fogalmaz – „átment rajta a front”, és orosz fogságba esett. Viszontagságos hónapok következtek, felrémlt előtte a szibériai tábor rémképe is, ám a Gondviselés egy, az oroszokkal szövetséges huszárparancsnok képében jelent meg: ő kiszóltotta a hadifogolysorból. Még parancsnokhelyettesé is emelték, ám viszonylag rövid idő után levethette a mundért. A civil élet és a menyasszony Alsógödre sodorta. A tehetséges após segédletével Duna-parti vendéglőt működtetett, sikerrel, ám a nyomuló kommunizmus nem nézte jó szemmel a fiatalok gyülekezését, és megfogalmazódott Csapó Endre ellen a fegyverrejtegetés – egyelőre csak – gyanúja. Mindössze pár nappal előzte meg a ház elé hajnalban érkező fekete kocsit: a fiatal férj és apa útja 1948 februárjában Szentgotthárdra vezetett, ahol negyedmagával átlépte a magyar-osztrák államhatárt. Alkalmi munka, egészségügyi deportálás, áristom, átszökés Németországba, végül a Passau melletti Waldwerke magyar menekülttábor jelentett rövid nyugópontot. Kalandregénybe illik: ezután visszajött Alsógödre, hogy feleségét és csecsemősbarnban lévő gyermekét magával vigye Németországba. Sopron–Alsógöd–Sopron két nap alatt. Gyalogtúra nyugatra, ausztriai őrizetbe vétel, majd egy jóindulatú sváb csendőr – és a

folytatás: busszal Passauba. Ott már megvolt a korábban előkészített hely. A táborban szemfülesnek kellett lennie, hogy Afrika helyett Ausztráliába juthasson, ám a Gondviselés itt is segített. Olaszországi táborozás után a Skaugum nevű hajóval 1949 novemberében érkeztek meg Sydney-be.

Ausztráliában újabb kisregény fogalmazódott meg: több város, számos munkahely, szorgalmas angolnyelv-tanulás, tanfolyamok végzése, majd visszatérés Sydney-be, és 1954-ben lendületet kap a család és a kenyérkereset után, pontosabban mellett, a harmadik életterület: a magyar munka.

Hogy mennyire értékes magyar emberek mentek el a II. világháború után (is) a Kárpát-medencéből, ennek érzékeltetésére egy mondatot idézek Csapó Endre egyik visszaemlékezéséből: „Sydney-ben 1954 elején összetalálkoztam olyanokkal, akikkel együtt voltunk Németországban, például dr. Megay László korábbi ungvári polgármesterrel, aki a passauai magyar menekülttábor parancsnoka volt. Ő fogta össze egy közös szervezetbe Sydney-ben, rövidebb az 1948–1950 között lezajlott első magyar bevándorlási hullámmal érkezett magyarok szervezeteit New South Wales-i Magyar Közösségek Szövetsége néven, amelynek hamarosan főtitkára lettem.”

Ekkoriban Sydney-ben a Szent István Egyesület adott ki egy *Becsülettel...* című havi értesítőt, aztán Melbourne-ben jelent meg egy másik magyar nyelvű lap. Kicsivel később Sydney-ben *Ausztráliai Magyarság* címmel adtak ki újságot, ez már profi sajtótermék volt, hirdetésekkel, ezekért fizetni kellett. Csapó Endre lett a főszerkesztője, mindenese. A havilap kétezer előfizetővel működött hosszú időn át, évi *Kalendárium* is megjelent 1964 és 1977 között.

És akkor jött a *Magyar Élet*.

Ezt a lapot Gordon Dezső 1957-ben alapította, nagyrészt az '56-os menekülteknek. 1976-ban a lapot a költői nevű Ady János autókereskedő vette meg, és szóltak neki, hogy Csapótól is kérjen írást. A kapcsolat úgy fejlődött, hogy a sydney-i és a melbourne-i újságot összevonták, és országos magyar hetilap jött létre. Ezt szolgáltatta öt évig Csapó Endre mint sydney-i szerkesztő és terjesztő. Az újságírói munka kedvéért 56 évesen előrehozott nyugdíjba vonult.

Mindennek történetét Csapó Endre úgy írja le, hogy a nyomdatechnikai fejlődést szakszerűen is részletezi. Sorából kiderül, hogy műszakilag is meglehetősen nagy tudást gyűjtött össze, és a nyomdászat fejlődésének történetét is alaposan ismeri. A históriából pedig azt sem hagyja ki, hogy az első magyar nyelvű lapot Rát Mátyás Pozsonyban adta ki Magyar Hírmondó néven 1780-ban. Az ausztráliai magyar lapok természetesen büszkén vállalják ezt a pozsonyi örökséget Melbourne-ben, Sydney-ben és a többi városban.

A Magyar Életet öt év után Márffy Attila vette meg, ő ezután Melbourne-ben végezte a szerkesztést és a terjesztést, nagy tehetséggel. A 12 oldalas lap 24 oldalasra, időnként 36 oldalasra bővült, karácsonykor 48 oldalon jelent meg. A lap a hetvenes évek közepétől 1995-ig dinamikusan fejlődött, onnantól kezdve zuhant az előfizetők száma. Csapó Endre szerint azért, mert kihalt az a nemzedék, amelynek a magyarságtudat fontos.

Visszatekintve a kilencvenes évekre: Csapó Endre akkor már többször járt Magyarországon. A Széchenyi Társaság harminc évéről szóló, a közeljövőben – a közeli napokban – várhatóan megjelenő könyvben erről az időről így nyilatkozik: „Tollas Tibor járta a világot »üzleti úton«. Kitűnő előadó volt, emigrációs szervezetek meghívták, vendégül látták. Ő pedig előfizetőket toborzott a *Nemzetőrré*, könyvekre. Nálunk is járt vagy öt-hat alkalommal. Lelkesen beszélt az otthoni írókról, ellenállókról, Lezsák Sándor fiatal költőről különösen, és persze Kunszabó Ferencről is. Ővelük tartotta a kapcsolatot illegálisan, és gondolom tájékoztatta őket emigrációs dolgokról, írókról. Így történt, hogy postán érkezett a nevemre dedikált Széchenyi-könyv Kunszabótól annak idején. Majd amikor már beléphettem Magyarországra, kerestem a kapcsolatot Ferivel, eljártam rendezvényeire, amikor ott tartózkodtam, a 90-es években. Széchenyi konferenciákra, Széchenyi-bálokra nem emlékszem. Egy alkalommal meglátogattam Fitos Vilmost, amennyire visszaemlékszem: a régi 45–48 közötti helyzetről beszélgettünk, én 48-ban szöktem világgá.”

Az itthon tapasztalt állapotokról egy folyóiratnak adott interjúban így fogalmazott: „A kapitalis-

tává privatizált kommunisták a mai, Amerikából irányuló, liberális kapitalizmus szövetségesei. A nemzetközi baloldal már nem keletről támad, hanem nyugatról, tehát ott van a magyarellenesség fészke.”

A nemzetünk elleni, részben szellemi támadások fölöttébb érzékenyen érintették. A Kárpát-medence félmúltját így értékelte egy interjúban: „Amíg Csehországban, Szlovákiában, Romániában, Szerbiában a kommunizmus nemzeti alapokon állt, addig Magyarország kommunizmusa kivételesen egészen határozottan nemzetellenes volt.” Később hozzátette: „A magyar nemzeti középosztályt egyszerűen kiirtották...” Mindezekről Csapó Endre szorgalmasan és magas színvonalon írt, és a világhálón otthonról haza küldte írásait, a *Kapu* című folyóirat húsz éven át minden számában közölt egy „csapóbandis” cikket.

Az óhaza elismerte az óceánon túlról is itthonra figyelő, a magyar társadalomért aggódó főszerkesztő, vezércikkíró, gondolkodó, felvilágosító elme munkáját. 2011-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét vehette át. Ennél is büszkébb a Magyar Örökség címre, mert ezt civilektől kapta. Van olyan kitüntetés, amelynek elfogadása nehezére esett. Még 1991-ben megkapta a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet. Erre két évtizeddel később így emlékezett: „Vonakodtam elfogadni Göncz Árpád mint adományozó részéről...” De Pordány László akkori nagykövet meggyőzte őt: fogadja el, mert ha nem tenné, akkor idehaza a baloldalt hozná nyerő helyzetbe. Mindamellettt Gönczcel kapcsolatban vegyes emlékeket őriz. Még 1991-ben Szegeden készített vele interjút, ám a búcsúzásakor azt találta mondani, hogy *ide egy IV. Béla kellene*. Ezt Göncz kritikának vette, merev arccal nézett hátra, egy szót sem szólt, elviharzott.

Másik hazájában is kitüntették. Életműdíjat kapott Csapó Endre ausztráliai magyar újságíró – írta tavaly augusztus végén a sajtó. A NSW Premier’s Multicultural Media Awards szervezésében lévő Lifetime Achievement Award elismerést maga a kormányfő, Gladys Berejiklian adta át augusztus 30-án a Sydney Olympic Parkban lévő Bicentennial Park-i Waterview centrum zsúfolásig megtelt rendezvénytermében. Erről – és ez itt a reklám helye – a Présház Hírportálnak (azaz nekem) nyilatkozott pár nappal később. Ebben

az interjúban a multikulturalizmustól a fehér ember fokozatos eltűnéséig sok mindenről beszélt, egy bekezdést idézek: „Balassi szellemében, az 1964-ben indult havilapban, az Ausztráliai Magyarországon irodalmi rovatot indítottam, pontosan a múltidézet varázsának felkeltésével, a magyar Electrával kezdve, eljutva Kölcseyig. Az országos terjesztésű hetilap, a Magyar Élet 1977-től eredményesen támogatta a nemzeti emigráció fontos intézményévé vált Ausztráliai Magyar Szövetség angol nyelvű tájékoztató szolgálatát, amivel az ausztrál politikai szerveket és médiát célozta meg, míg heti rendszerességgel tájékoztatta olvasóit a magyarországi és világeseményekről. A történelemben ágyazott, a jelenkori eseményekre is kiható ideológiák természetével, kártételével, következményeivel kiemelten foglalkoztunk. Az elszakított országrészek, Trianon következményeinek emigrációs szemléletű időszakos követése külön politikatörténeti érdekesség lenne, ha valaki a hetilap számaiból összegyűjtené.”

Csapó Endre évtizedeken át a magyarságért dolgozott. „*Magyarságunk megtartása a magunk részére fontos, nemzetünk részére kötelező*” – ezt a bölcseletet hirdette a sydney-i Ausztráliai Magyarországon, majd a melbourne-i Magyar Életben is. 43. emigrációban töltött év után térhetett haza a rendszerváltozás kezdetén, azóta 17-szer volt itthon 3-4-6 hónapra. Itthonról is írta „otthonra” a heti elemzéseit a Magyar Élet melbourne-i irodájába, a világháló ezt már lehetővé tette.

2015-ben az elsők között ismerte föl azt a politikai aljasságot, amely terrormigrációt zúdított Európára. „Európa elárasztása – lehet szándékos” – ezzel a címmel írt vezércikket 2015. február 26-ai dátummal. Pár hónappal később már kijelentette: a „lehet” szót ki kell hagyni. Történelmi meglátása szerint 100 éve ítéltek az áldozati bárány szerepére a kontinenst. Az Európai Egyesült Államok kierőszakolásának rögeszméjével mérhetetlen szenvedést zúdít a földrész társadalmaira a pénzügyi oligarchia, a médiaoligarchia. A valódi tetteseket és a valódi szándékot ő maga, Csapó Endre sem nevezi meg, nem foglalja szavakba – erre jó oka van –, ám körvonalazza a „megfejtést”. Egy ponton a mai Európai Unióban szalonképesnek besorolt, ám a legvisszataszítóbb rasszizmust, a hungarofóbiát gyakorló Beneš szállóigévé vált mondata tűnik

fel sejtetésként: „Csak egy zsebkendőt hagyjanak a magyaroknak, hogy telesír hassák.”

Mennyivel intelligensebb és emberibb az ausztráliai magyar újságíró, amikor egy húsz évvel ezelőtti cikkében írja: „Nincs megszállás, mégis idegen hódítás folyik. Bebizonyosodott, hogy a két egymással szembenálló gondolkodási rendszer, a kollektívizmus és a kapitalizmus egyaránt nemzetközi és nemzetellenes, és nagyon sok közülük van egymáshoz.”

A Horn–Kuncze-garnitúra bukásának évében, 1998-ban a lehető legvilágosabban mutatta be az úgynevezett privatizáció lényegét: „Alaposabb munkát végeztek, mint amikor elkommunizálták a nemzet vagyonát, mert most már azt sem kell mondani hozzá, hogy kollektív tulajdon, közösségi vagyon az, amit összehordtak maguknak.”

A nemzeti kormány előtt álló fájdalmas kihívást így körvonalazta: „Ennek a kormánynak meg kell küzdenie a nemzeti tulajdon magántulajdonosává vált bolsevistákkal. Más szóval a hazai nagytőkével. Ennek a nagytőkének erős külföldi szövetségesei vannak, és kezében tartja a tájékoztatóipart is.”

A hazánk előtti alternatíva innen is, onnan is küzdelmes. Mint fogalmaz: „Magyarországon két élesen elválasztható lehetőség van: vagy a nemzetközi baloldal kiszolgálása, vagy a nemzeti védekezés felvállalása.” Ezt még jóval a terror-migráció kezdete előtt írta.

Szinte perverz összefüggést lát két izmus között: „A bolsevizmus lényege mindig is az volt, hogy kiemelt, kivételezett kasztta fejlessze elvtársainak körét, a liberalizmussal ez törvényesített.”

Egy másik helyen ugyancsak a kommunizmusról és a liberalizmusról ezt állítja: „A nemzet a szerves történelmi fejlődés terméke. Minden mai nemzetközi filozófiai és politikai irányzat a természetes fejlődés ellenében akar érvényesülni.”

Csapó Endre nincs elragadtatva a rendszer-változtatástól. Szerinte ugyanis: „A szamizdatos liberálbolsevisták és reformkommunisták nyugati elvbarátok szolidaritásával végtelenül nagy befolyásra tettek szert a magyar politikai életben a rendszerváltásnak nevezett fordulat idején.”

1956 novemberét, amikor a magyar baloldalnak a befolyását idegen tankok százai állították vissza, Csapó Endre csak a távolból követhette. 1990 után azonban többször, hónapokig hazalátogatva tapasztalta a következőt: „A baloldal abban érdekelt, hogy a külföldi befolyás minél nagyobb legyen, mert azzal ellensúlyozható a belső népszerűtlenség.”

Friss észrevétel Csapó Endrétől az immár a világhálón megjelenő lapjának új számából. Az optimizmus és a feladatki szabás is benne foglaltatik. Íme: „Minthogy az ausztráliai emigráció tevékenysége fontos része volt az egész nyugati magyarság tevékenységének, az itt kialakuló kép viszonyítható az emigráció összességére. A nemzeti kormány végre eredményesen foglalkozik a határon túli magyar települések és szóróvány dolgaival a *Nemzeti Összetartozás Rendszerében*, de a nyugati magyarság helyzeti előnyeinek, ismerettárának, összeköttetéseinek az egész nemzet javára való hasznosítási programjának még megfogalmazására sem akadtunk a nemzetpolitikával foglalkozó közleményekben.”

Talán erre a hallatlanul fontos és sürgős teendőre is ráirányítja a figyelmet Csapó Endre új, magának az éremnek is rangját emelő elismerése: az Eötvös József-sajtódíj.

**Elhangzott Budapesten, a Magyar Páneurópa Unió ünnepségén, a Szent Imre Gimnázium dísztermében 2018. december 6-án.*